

GENÇ BİREYLERDE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞININ YORDAYICILARININ İNCELENMESİ

Gizem AKCAN* - Burak ÖGE**

Öz

Bu araştırmanın amacı, teknoloji bağımlılığının benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumları ve yaş değişkenleri tarafından anlamlı derecede yordayıp yordandığının incelenmesidir. Ayrıca çalışma kapsamında, teknoloji bağımlılığı, benlik saygısı, yaşam doyumu ve anne baba tutumları değişkenlerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği ele alınmıştır. Bu çalışmanın katılımcıları, İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde yaşamakta olan, en az lise mezunu, gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 18-25 yaş arası 326 (73 erkek, 253 kadın) genç bireyden oluşmaktadır. Katılımcılara ait verilerin toplanmasında Demografik Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, genç bireylerde benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumu ve yaş değişkenlerinin teknoloji bağımlılığını anlamlı derecede yordadıkları görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu kapsamda, teknolojinin doğru kullanımı, stresle başa çıkma, etkili iletişim kurma, problem çözme gibi konularda çeşitli eğitimler düzenlenmesini kapsayan önleme ve müdahale çalışmaları ile genç bireyler üzerinde hem psikolojik hem fizyolojik olarak birçok olumsuz etkisi bulunan teknoloji bağımlılığı riskinin azaltılabileceği söylenebilir. Aynı zamanda, ebeveyn-çocuk ilişkisinin güçlendirilmesi yönünde gerçekleştirilecek olan bilinçlendirme eğitimlerinin de genç bireylerdeki teknoloji bağımlılığının önlenmesi açısından büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji bağımlılığı, benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumu

THE INVESTIGATION OF THE PREDICTORS OF TECHNOLOGY ADDICTION IN YOUTHS

Abstract

The purpose of this study is to examine whether self-esteem, life satisfaction, parental attitudes and age variables significantly predicts technology addiction or not. Moreover, it was investigated in this study that whether the variables such as technology addiction, self-esteem, life satisfaction and parental attitudes differ significantly in terms of gender variable or not. The participants of the study consists 326 (73 males, 253 females) young people between the ages of 18-25 living in Istanbul, Ankara, Izmir and Antalya provinces who have at least high school degree and agree to participate in the study on a voluntary basis. Demographic Information Form, Life Satisfaction Scale, Rosenberg Self-Esteem Scale, Parenting Attitude Scale, and Technology Addiction Scale were applied to collect the data from the participants. When the findings of the research were examined, it was observed that self-esteem, life satisfaction, parental attitude and age variables significantly predicted technology addiction in young individuals. In addition, it was found that the scores of the participants did not differ significantly in terms of gender variable. In this context, it can be said that the risk of technology addiction, which has many psychological and physiological negative effects on young individuals, can be reduced by preventing and intervening studies that involve organizing various trainings on issues such as correct use of technology, coping with stress, effective communication, problem solving. At the same time, it is thought that carrying out awareness-raising trainings in order to strengthen the parent-child relationship has great importance to prevent technology addiction in youths.

Keywords: Technology addiction, self-esteem, life satisfaction, parentalattitudes

* Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, gakkan@bartin.edu.tr ORCID 0000-0003-1997-9178.

** Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi, burakoge26@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0029-9626.

GİRİŞ

Teknolojide meydana gelen gelişmeler ve değişimler neticesinde yeni teknolojilerin, özellikle de internetin, günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği ve neredeyse dünyanın her yerinde hemen hemen her yaşta insanın hayatında önemli bir yer kapladığı aşikardır (Dinç, 2015, s. 31-65). İnternetin yaygınlaşmasıyla beraber eğlence, iletişim, bilgi, alışveriş gibi birçok alana daha kolay erişilebilmektedir. Teknolojinin doğru şekilde kullanımının hayatı oldukça kolaylaştırdığı; ancak uzun süre ve kontrolsüz bir şekilde kullanımına bağlı olarak da 'bağımlılık' gibi bazı olumsuzlukların da ortaya çıktığı dikkat çekmektedir.

Arısoy (2009, s.55-67), internetin ortaya çıkış amacının iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olduğunu; ancak tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşmasına bağlı olarak patolojik aşırı kullanıma ve bu bağlamda gelişen, siber bağımlılık olarak da adlandırılan internet bağımlılığına yol açmaya başladığını vurgulamaktadır. İnternetin hızla yaygınlaşmasıyla birlikte toplumun belirli bir kısmı teknolojiyi olumlu yönde kullanırken (Ayas ve Horzum, 2013, s. 283-290), belirli bir kısmı ise internetin yarattığı olumsuzluklarla mücadele etmektedir (Choi, Lee ve Ha, 2012, s. 1005-1015). İnterneti ihtiyaçları doğrultusunda kullanan kişiler teknoloji kullanımına kısıtlamalar getirerek teknolojinin sunduğu avantajlardan faydalanırken; kısıtlama getirmekte güçlük çeken kişiler ise iş, akademik ve sosyal hayatlarında sorunlar yaşamaktadırlar (Gönül, 2002, s.105-110). Teknoloji alanındaki yenilikler ile hayatlarının her alanında karşılaşan genç bireylerin de, bağımlılık riski en yüksek olan grubu oluşturdukları söylenebilir.

Bağımlılık

Bağımlılık "herhangi bir madde veya eylemin bireyin psikolojik ve fizyolojik sağlığını ya da sosyal hayatını olumsuz yönde etkilemesi, bireyin hayatını negatif yönde etkilemeye devam etmesine rağmen kullanılmaya devam edilmesi, söz konusu zarar veren maddenin veya eylemin sürekli olarak önüne geçilemeyen haz yaratması" şeklinde kavramsallaştırılmaktadır (Bianchi ve Philips, 2005, s.39-51). Yapılan araştırmalarda, alkol, madde ve kumar bağımlılığında ortaya çıkan semptomların internet bağımlılığında da görüldüğü tespit edilmiştir (Griffiths, 1996, s. 32-36; Young, 1997, s. 12-30). Teknolojide gerçekleşen hızlı değişimlerin ve gelişmelerin internetin popülaritesinin ve kullanım süresinin artmasına yol açtığı ve buna bağlı olarak da 'teknoloji bağımlılığı' olarak adlandırılan yeni bir çalışma alanının ortaya çıktığı dikkat çekmektedir.

Teknoloji Bağımlılığı

Teknoloji bağımlılığı, insan-makina etkileşimini içeren ve kimyasal bağımlılığın söz konusu olmadığı bir tür davranışsal bağımlılık olarak tanımlanır (Arısoy,2009, s. 55-67). Çoğunlukla bağımlılığa etki eden ve destekleyici olan televizyon gibi pasif, ve bilgisayar oyunları, internet kullanımı gibi aktif davranışları içerir (Widyanto ve Griffiths, 2006, s.31-51). 2000'li yıllardan sonra teknoloji bağımlılığı farklı açılardan incelenmeye başlanmıştır. Bu süreçte en yaygın olarak internet bağımlılığı (Eşgi,2014), daha sonra sosyal medya bağımlılığı (Leung ve Lee, 2012,s. 115-134), oyun bağımlılığı (Horzum, 2011, s. 56-68 ; Leung, 2004, s. 333-348) ve cep telefonu bağımlılığı (ör. Bianchi & Phillips, 2005,s.39-51) teknoloji bağımlılığı başlığı altında ele alınmıştır. Teknoloji bağımlılığı, bütünsel bir yaklaşım olarak ele alınsa da teknolojinin patolojik kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan davranışların çeşitlilik gösterdiği ve ortak bir bağımlılık türüne ulaşamadığı görülmektedir.

Teknoloji Bağımlılığının Etiyolojisi

Teknoloji bağımlılığının artışında etkili olan 4 temel neden olduğ savunulmaktadır (Wansink, Painter ve North, 2005,s.93-100). Bu nedenlerden ilki, durma işaretinin olmayışdır. Durma işareti üzerine yapılan bir çalışmada, kendi kendine dolan çorba kaselerinin, bireyin doldurduğu kaselere oranla %73 daha fazla tüketime sebep olduğu gözlemlenmiştir. Facebook, Instagram ya da Netflix gibi birçok uygulamanın da bireyleri sonsuz sayıda farklı alternatiflere yönlendirme özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Bireyler, bu farklı seçeneklere yönlendirme özelliği sayesinde sayfaları üzerinden olup biten bir çok güncel olayı ve diğer bireylerin yaşantılarını takip etme imkanı bulmakta ve ilgilerini çeken alanlardaki farklı alternatiflere hızla erişebilmektedirler. Bu tip sosyal medya uygulamalarında durma işareti olmadığı için kullanıcılar nerede bırakacaklarını bilemezler denilebilir.

İkincisi, 'Gelişmeleri Gözden Kaçırma Korkusu'dur (FOMO) ve bu durum, haber kaynaklarında herkesin öğrenmiş olduğu bilgiyi öğrenememe korkusunu temsil eder. İnsanların ilgi duydukları alanlara göre arkadaşları, çevreleri ya da takımları vb. hakkında hızlı bilgi edinme istekleri ve gelişmelerin gerisinde kalma endişeleri, sürekli telefonlarını açık tutmalarına ve defalarca kontrol etmelerine yol açmaktadır (Przybylski vd. 2013,s. 1841–1848).

Üçüncüsü, değişken ödüllerdur. Değişken döngüsü ilk olarak Dews (1955, s. 393-401) tarafından hayvanlar üzerinde yapılan deney ile test edilmiştir. Bir kutu içerisindeki kuşlara yem almaları için düğmeye basmaları öğretilmiştir. Daha sonra kuşlara farklı aralıklarla yem verilmiş, böylece kuşların karınlarını doyurmak yerine, ne kadar çok yem alacakları merakını gidermek için birçok kez düğmeye basmaya devam ettikleri ve ihtiyaçlarından fazla yem tükettikleri görülmüştür. Beynin ödül merkezi olan Amigdala bölgesi değişken uyaranlara karşı daha büyük ödül beklentisi içerisine girer. Bu durum, sosyal medya kullanıcılarının paylaştıkları fotoğrafların ne kadar çok beğeni aldığını görmek için sürekli sosyal medyalarını kontrol etme davranışı ile benzerlik gösterir.

Dördüncüsü ise, alışkanlık döngüsüdür. Alışkanlık döngüsü, beynin oto-pilot halinde gerçekleşen davranışlarının zihinsel mekanizmasıdır. Harris (2016), alışkanlık döngüsünün teknoloji bağımlılığı üzerinde etkili olan önemli bir unsur olduğunu dile getirmiştir.

Bunların yanı sıra teknoloji bağımlılığını yordayan değişkenler göz önüne alındığında, kişilerarası ilişkilerin, kişinin mizacının, benlik saygısının, olumsuz duyguların, sosyal desteğin, akran ve ebeveyn-genç ilişkilerinin önemli risk faktörleri olduğu gözlemlenmiştir (Choi,2007, s.20; Griffiths, Kuss ve Demetrovics,2014, s.119-141). Karaman ve Kurtoğlu (2009, s. 641-650) da, benlik saygısı ve sosyal destek arayışının teknoloji bağımlılığı üzerinde önemli rol oynadığını belirtmektedir. Düzenlenen çalışmalarda, teknoloji bağımlılığını kapsayan problemlerli internet kullanımı (Caplan, 2002, s. 553–575; Caplan, Williams, ve Yee, 2009, s. 1312-1319; Derin ve Bilge, 2016, s. 35-51), dijital oyun bağımlılığı, (Lemmens, Valkenburg ve Peter, 2011a, s. 144-152), akıllı telefon bağımlılığı (Rotondi, Stanca ve Tomasuolo, 2017, s. 17-26) ile benlik algısı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Boylamsal bir çalışmanın sonucuna göre ise, oyun bağımlısı olan ergenlerin karakteristik özelliklerinden birisi de düşük benlik saygısına sahip olmalarıdır (Lemmens, Valkenburg ve Peter, 2011, s. 38-47).

Kim, Kim ve Jee (2015, s.200-205) tarafından düzenlenen araştırmada ise, olumlu akran ilişkilerinin ve pozitif aile tutumlarının telefon bağımlılığını önleyen önemli faktörler arasında yer aldığı görülmüştür. Ailede disiplin eksikliği, düşük seviyede aile rehberliği, ergenlerin aileleriyle

çatışmalı iletişimlerini internet bağımlılığına zemin hazırlayan önemli risk faktörlerindedir (Yen vd. 2007, s.323-329). Ek olarak, aile ile kurulan açık ve karşılıklı iletişim, ergenlerin benlik algılarına olumlu yönde etki etmektedir (Joronen ve Kurki, 2005, s.125-133; Rask vd. 2003, s. 129-138).

İnternet bağımlılığı, teknoloji bağımlılığının sosyal medya bağımlılığı, alışveriş bağımlılığı gibi diğer türlerine de zemin hazırlayan en önemli boyutudur.

İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı terimi, DSM-V'te yer alan "madde bağımlılığı" tanı ölçütleri kullanılarak ifade edilmiştir (Goldberg, 1995). İnternet bağımlılığı, internetin kontrol dışı ve zararlı kullanımı olarak tanımlanmaktadır (Öztürk vd. 2007, s. 36-41). Young (2007, s. 671 -679.) internet bağımlılığının, kişinin iş, sosyal, akademik yaşamını olumsuz şekilde etkileyen klinik bir rahatsızlık olduğunu vurgulamaktadır. Toplumda görülme sıklığı giderek artan internet bağımlılığının oluşmasına yol açan birçok farklı etken bulunmaktadır.

TUİK (2013a, 2013b, 2014, 2015, 2016) verilerine göre, ülkemizde internet kullanımı 2013 yılında erkeklerde %59, kadınlarda %39 iken; bu sayı 2016 yılında erkeklerde %71, kadınlarda ise %52'ye yükselmiştir. İnternet, birçok açıdan kişisel gelişime katkıda bulunmaktadır; ancak gereğinden fazla kullanılması durumunda ise probleme dönüşmeye başlamakta ve bireylerin hem akademik hem kişisel gelişimini engelleyerek bağımlılığa yol açmaktadır (Cengizhan, 2005; Ayas, Çakır ve Horzum, 2011, s. 439-448).

Epidemiyolojik açıdan incelendiğinde ise, İnternet bağımlılığının erkeklerde görülme sıklığının kadınlara kıyasla daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir (Öksüz, 2019). Türkiye'de 2853 lise öğrencisi ile yapılan bir çalışmada katılımcıların %16.3'ünün yüksek internet bağımlılığı riski taşıdığı bulunmuştur (Yılmaz vd. 2014, s. 133-144). Bu durum, ülkemizde internet kullanımının oldukça yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

İnternet bağımlılığının etiyolojisine ilişkin düzenlenen araştırmalarda ise, İnternet bağımlılığına yol açan en önemli etkenin kişinin sosyalleşme isteği olduğu görülmektedir. İnternet aracılığıyla iletişim kurmanın bireylerin kendi kimliklerini olduğundan daha farklı ve daha abartılı şekilde göstermelerine ve düşüncelerini paylaşırken kimliklerini gizlemelerine imkan tanınması sosyalleşmeyi kolaylaştırmakta ve bu durum da internet bağımlılığının artmasına neden olmaktadır (Cengizhan, 2005). Ayrıca yazar, internete erişim sağlamanın oldukça kolay olmasının da internet bağımlılığının artmasında etkili olduğunu belirtmektedir.

Bunların yanı sıra internet bağımlılığıyla ilgili yürütülen çalışmalarda, problemlili internet kullanımının, sosyal çevrenin kısıtlı olması, depresyon, yalnızlık (Kraut vd. 1998, s. 1017-1031), düşük benlik saygısı ve yaşam doyumu (Ko vd. 2005, s. 273-277), heyecan arayışı (Lin ve Tsai, 2002, s. 411-426.), düşük zihinsel sağlık (Yang, 2001, s. 217-22; Young ve Rogers, 1998, s. 25-28), ve aile desteğinin düşük olması (Armstrong, Phillips ve Saling, 2000, s. 537-550) gibi çeşitli sosyal ve psikolojik değişkenler ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Araştırmalar, internet bağımlılığının farklı birçok belirtisi olduğunu göstermiştir. Gün içerisindeki kullanım sıklığı, çevrimiçi geçirilen sürenin miktarı ve internet kullanımı doğrultusunda ortaya çıkan olumsuz sonuçlar internet bağımlılığının temel göstergeleridir (Chou, Condon ve Belland, 2005, s. 363-388). İnternete sık sık bağlanma, internet kullanımı sırasında zamanın nasıl geçtiğini anlayamama ve bu durumu kabul etmeme, yeni arkadaşlar edinebilmek için internet sitelerinde çok fazla zaman geçirme, günlük işleri internet üzerinden yürütme, aile

ve arkadaşlıklara gerekli önemin verilmemesinden kaynaklı ilişkilerin bozulması, iş veya okulda performansın düşmesi, vb. internet bağımlılığının işaretlerindedir (Cengizhan, 2005).

İnternetin patolojik kullanımı; izole edilme, yalnızlık, depresyon, düşük toplumsal ilişkiler ve yakın arkadaşlıklarda azalma ve bozulma gibi psikolojik sorunlara ve obezite, uyku bozuklukları, epileptik nöbetler gibi fiziksel problemlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Yalçın, 2006; Young, 2004, s. 402-415). Aydın (2011,s.46-54) da, internet bağımlılığının özellikle fiziksel, psikososyal ve bilişsel açılardan olumsuz etkilere yol açabileceğini savunmaktadır.

İnternet Bağımlılığının Benlik Saygısı ile İlişkisi

Benlik saygısının, internet bağımlılığının önemli yordayıcılarından biri olduğu bilinmektedir (Uzun, Yıldırım ve Uzun, 2016; Kurtaran, 2008, s. 1-77). Coopersmithe'e göre (1967) benlik saygısı, kişinin kendisi hakkındaki düşüncelerini kapsar ve kendini yeterli, başarılı, değerli bulup bulmama gibi fikirler ve kendini kabul edip etmeme gibi tutumlardan meydana gelir. Düşük benlik saygısına sahip olan bireylerde teknoloji bağımlılığının arttığı gözlemlenmektedir (Armstrong, Phillips ve Saling, 2000, s. 537-550; Munno vd. 2017, s. 248; Niemz, Griffiths ve Banyard, 2005, s. 562-570; Stieger ve Burger,2010, s. 681-688; Blachnio vd. 2016, s. 26-31). Kurtaran (2008, s.1-77) da, lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, internet bağımlılığının benlik saygısı ile negatif yönde ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan araştırmalara göre internet, düşük benlik saygısına sahip bireyler için sosyal ve kişisel problemlerden kaçış aracı işlevi görür (Kraut et al. 2002a, s. 49-74; 2002b, s.49-74). Aynı şekilde, benlik saygısı ve yaşam doyumu düşük olan ve yeterli sosyal desteği olmayan bireylerin sosyal medyayı daha çok kullanarak daha fazla popülerliğe sahip olmaya ve arkadaş edinememeyi telafi (compansate) etmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir (Barker, 2009, s.209-213; Mehdizadeh, 2010, s. 357-364).

İnternet bağımlılığı ile psikososyal iyi oluşun negatif yönde ilişkili olduğu birçok çalışmada desteklenmiştir. Ancak bu iki değişken arasında nedensel bir ilişkiden söz edilemediği dikkat çekmektedir. Psikososyal iyi oluş, yalnızlık (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980, s. 472), yaşam doyumu (Pavot ve Diener, 1993, s. 1-20), depresif belirtiler (Kandel ve Davies, 1986, s. 255-262), ve benlik saygısı (Rosenberg, Schooler ve Schoenbach, 1989, s.1004-1018) ile nitelendirilir. Düşük benlik saygısının da, bireylerin yaşam doyumlarından daha ziyade internet kullanımlarını önemli ölçüde yordadığı savunulmaktadır (Meerkerk vd. 2010, s. 729-735).

İnternet Bağımlılığının Yaşam Doyumu ile İlişkisi

Yaşam doyumu kavramı ilk olarak 1961 yılında Neugarten tarafından ortaya atılmıştır. Yaşam doyumu, kişinin yaşamak istedikleri ile sahip olduklarını karşılaştırması sonucu ortaya çıkan durum olarak tanımlanır. Senol-Durak ve Durak (2011, s. 23-32) tarafından düzenlenen çalışmada, yaşam doyumu ile internet bağımlılığı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur; internet bağımlılığı arttıkça yaşam doyumu azalmakta; yaşam doyumu azaldıkça internet bağımlılığı artmaktadır. Bu bulguyu destekler şekilde bazı çalışmalar da göstermektedir ki, yaşam doyumu azaldıkça internet bağımlılığı artmaktadır (Batıgün ve Kılıç, 2011, s. 1-10; Cao vd., 2011, s. 802-823; Esen ve Siyez, 2011, s. 127-138; Ko vd. 2005, s. 273-277; Ko vd. 2007, s. 545-551; Morsünbül, 2014, s. 357-372; Wang vd. 2008, s. 177-184).

Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, internet bağımlılarının hayattan daha az keyif aldıklarını ve daha mutsuz olduklarını gösteren bulgulara da rastlamak mümkündür (Kraut vd. 1998, s. 1017-1031). İnternet bağımlılığının, yaşam doyumu ve sosyal iyi oluşta düşüşe yol açtığı

savunulmaktadır (Koç, 2011, s. 143-148; Morahan-Martin, 2008, s.32; Whang, Lee ve Chang, 2003, s. 143-150). Bu nedenle, yaşam doyumunun hem internet bağımlılığını etkilediği hem de internet bağımlılığından etkilendiği vurgulanmaktadır (Şenol- Durak ve Durak,2011, s.23-32).

İnternet Bağımlılığının Anne-Baba Tutumları ile İlişkisi

Bireylerin çocukluk dönemlerinde ebeveynleri ile olan ilişkilerinin, yetişkin olduklarında diğer bireylere karşı gösterecekleri tutum ve davranışların zeminini oluşturduğu bilinmektedir. Bireyin psikolojik ve sosyal gelişimini etkileyen en önemli faktör aile içi iletişim ve ebeveyn davranışlarıdır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999, s.69-77).

Problemlerli internet kullanımının da, anne-babanın internet kullanımına karşı tutumları ile ilişkili olduğu görülmektedir (Koning vd. 2018, s.624-632). Olumsuz ebeveyn tutumlarının hakim olduğu ailelerde bireyler, kendilerini sosyal ağlarda ifade etme ihtiyacı hissetmekte ve bu bireylerin, internet bağımlısı olma riskleri artmaktadır (High ve Caplan, 2009, s. 475-482). Taş (2018, s.31-41), internet bağımlılığının anne baba tutumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığını ve otoriter anne baba tutumuna sahip ailelerin çocuklarında demokratik ailelerin çocuklarına kıyasla internet bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bazı çalışmalarda da, ilgisiz anne baba tutumlarına maruz kalan çocuklarda internet bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Ayas ve Horzum, 2013, s. 283-290; Büyükşahin-Çevik ve Çelikkaleli, 2010, s. 225-240). Bu bulgulardan yol çıkarak, otoriter anne baba tutumlarının ergen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusuna yol açabileceği (Erkan, Güçray ve Çam, 2002, s. 64-75) ve bu nedenle ergenlerin kendilerini ifade etmelerine engel olacağı söylenebilir. Bu doğrultuda da, otoriter anne baba tutumlarının ergenlerde sosyal kaçınma davranışına yol açarak (Erkan, Güçray ve Çam, 2002, s. 64-75) sosyalleşmeyi olumsuz yönde etkileyeceği, içe kapanmaya ve yalnızlaşmaya yol açabileceği savunulmaktadır (Taş, 2018, s. 31-41). Bu sebeplerden ötürü, ergenlerin başka arayışlara girerek sosyalleşme ve kendini ifade etme ihtiyaçlarını sanal bir dünya aracılığı ile karşılamaya çalışacakları düşünülebilir.

Bunlara ek olarak, ebeveynleri tarafından daha az kontrol edilen ve desteklenen çocukların internet bağımlısı olma olasılıkları da daha yüksektir (Li, Garland ve Howard 2014, s.393-411). Ailelerinden yeteri kadar destek alamayan ve problem yaşayan çocuklar kendilerini sanal dünyada ifade etmeye çalışmaktadırlar (Lim, Bae ve Kim, 2004). Bireylerin karşılaştıkları problemler karşısındaki duruşları, erken çocukluk döneminde deneyimledikleri ebeveyn tutumlarından etkilenmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar sonucunda, bireylerde görülen internet bağımlılığı davranışı üzerinde erken yaşta deneyimlenen anne-baba tutumlarının önemli rol oynadığı görülmektedir. Literatürde, yetişkinlerin ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran çok az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu nedenle, yetişkinlerin ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı ilişkisi bu araştırma çerçevesinde ele alınmıştır.

Teknolojinin, insan yaşamı üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu; ancak, bilinçsiz kullanılması neticesinde de pek çok sosyal ve psikolojik sorunu beraberinde getirdiği görülmektedir. Son zamanlarda yapılan çalışmalarda, internet bağımlılığının önemli bir problem alanı oluşturmaya başladığı dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, yetişkinlerin internet bağımlılığı üzerinde etkili olan değişkenler birçok çalışmada ele alınmaya başlamıştır. Yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde, teknoloji bağımlılığının, bireylerin psikolojik ihtiyaçları, anne-baba tutumları, benlik algısı ve yaşam doyumu değişkenleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Düzenlenen bu çalışmada, teknoloji bağımlılığının benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumları ve yaş değişkenleri tarafından anlamlı derecede yordanıp yordanmadığının incelenmesi

amaçlanmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında, teknoloji bağımlılığının farklı demografik özellikler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği ele alınmıştır.

YÖNTEM

Katılımcılar ve Prosedür

Bu çalışmanın evreni, İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde yaşamakta olan, 18-25 yaş arası genç bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde yaşamakta olan, en az lise mezunu, gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 18-25 yaş arası (yaş ortalaması 21.88) 326 (73 erkek, 253 kadın) genç birey oluşturmaktadır. Bu çalışma, niceliksel bir çalışma olup, betimleyici desen kullanılmıştır. Katılımcıları seçmek için rastgele örnekleme prosedürü (random sampling) uygulanmış ve katılımcılar çalışmaya gönüllük esasına dayalı olarak katılmıştır. Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komitesi tarafından onaylanmıştır (Protokol no: 2020-SBB-0062/ Kabul tarihi: 16.04.2020).

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kardeş sayısı ve kardeş sırası, anne-baba ilişki durumu, anne baba eğitim seviyesi, ailenin yıllık geliri, internetin en sık kullanıldığı teknolojik cihazlar, teknoloji kullanım amacı, en sık kullandığı sosyal medya hesapları ve mesajlaşma yöntemi, hafta içi ve hafta sonu internet kullanım saatleri, hafta içi ve hafta sonu günlük internet kullanım süresi ve internet kullanımını kısıtlayan faktörler ile ilgili bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Ölçek, 22 sorudan oluşmaktadır.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)

Yaşam Doyumu Ölçeği, Diener vd. (1985, s. 71-75) tarafından geliştirilmiş olup 5'li Likert tipi bir ölçektir. 5 maddeden oluşan ölçek, bireyin öznel iyilik durumunu ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dağlı ve Baysal (2016, s.1250-1262) tarafından yapılmış ve yapılan araştırma sonucunda, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .88; test tekrar test güvenilirliği .97 olarak hesaplanmış ve bu ölçeğin yaşam doyumuna ilişkin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, Yaşam Doyumu Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)

12 alt boyuttan ve 63 maddeden oluşan Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği, Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiştir. Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin ilk 10 maddesi Benlik Saygısı boyutunu ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik çalışmasında, test-tekrar test güvenilirlik kat sayısının .48 - .79 arasında değiştiği ve öz-saygı alt boyunun Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .88 olduğu bulunmuştur (Çuhadaroğlu,1986). Bu çalışmada, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Anne-Baba Tutum Ölçeği, Lamborn vd. tarafından (1991, s.1049-1065) geliştirilmiştir. Psikolojik özerklik, kabul/ilgi ve denetleme/kontrol olmak üzere 3 boyuttan oluşan ölçeğin Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yılmaz (2000, s.160-172) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 18 maddesi 4 dereceli Likert-tipi, 2 maddesi 6 dereceli Likert tipi,

diğer kalan maddeler ise 3 dereceli Likert-tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Türkçe uyarlama çalışmasında, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının birinci boyut için .72; ikinci boyut için .76, ve üçüncü için .82 olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 2000, s.160-172). Bu çalışmada, Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır.

Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği (TBÖ)

Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği, Güçlü (2015) tarafından yetişkinlerin teknolojiye olan bağımlılıklarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 30 maddeden oluşan ve 5 dereceli Likert tipi bir ölçek olan bu ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .93 olduğu bulunmuş ve ölçeğin iç tutarlılık kat sayısına göre bu testin güvenilir olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada yer alan ölçekler internet üzerinden oluşturulmuş olup, onam formunu onaylayan katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25 programı kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmada ilk olarak, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla normallik analizi yapılmış ve basıklık çarpıklık kat sayılarının +2 -2 arasında yer aldığı; yani normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden Parametrik testler uygulanmıştır. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem t-testi uygulanmıştır. Değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığını ölçmek amacıyla ilk olarak Pearson korelasyon analizi yapılmıştır ve daha sonra aralarında anlamlı ilişki olduğuna karar verilen değişkenler ile Çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın örneklemini, İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde yaşamakta olan, en az lise mezunu, 18-25 yaş arası 326 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin dağılımı Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Betimsel İstatistikler

		N	%
Cinsiyet	Kadın	253	77.6
	Erkek	73	22.4

Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach's Alpha değerlerinin yer aldığı tabloya göre, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin güvenilirlik katsayısı 0.89; Yaşam Doyumu Ölçeği'nin güvenilirlik katsayısı 0.83; Anne Baba Tutum ölçeğinin 0.77 ve Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nin 0.92'dir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonucu Elde Edilen Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
BSÖ	10	0.89
YDÖ	5	0.83
ABT	28	0.77
TBÖ	31	0.92

Çalışmaya katılan bireylerin ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet değişkeni açısından farklılık gösterip göstermedikleri Bağımsız Örneklem t Testi analizi ile incelenmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi

Bağımlı Değişken	Kadın (n=253)		Erkek (n=73)		t	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss		
BSÖ	29.45	6.13	29.23	5.21	-0.27	0.78
YDÖ	14.19	3.94	14.38	3.98	0.35	0.72
TBÖ	66.87	17.25	68.75	20.60	0.70	0.48
ABTÖ	73.63	9.50	74.28	8.91	0.52	0.60

Tablo 3'te yer alan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre Benlik Saygısı Ölçeği puanları kadın ve erkekler için istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($t(324)=-0.27$; $p>0.05$). Cinsiyete göre kadınların ($\bar{X}=29.45$) ve erkeklerin ($\bar{X}=29.23$) ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği puanları incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında yaşam doyumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık olmadığı görülmektedir ($t(324)=0.35$; $p>0.05$). Cinsiyete göre kadınların ($\bar{X}=14.19$) ve erkeklerin ($\bar{X}=14.38$) ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde, Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği puanları kadın ve erkekler için istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($t(102.86)=0.70$; $p>0.05$). Cinsiyete göre kadınların ($\bar{X}=66.87$) ve erkeklerin ($\bar{X}=68.75$) ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Katılımcıların Anne Baba Tutum Ölçeği puanları ise, kadın ve erkekler için istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmamaktadır ($t(324)=0.52$; $p>0.05$). Cinsiyete göre kadınların ($\bar{X}=73.63$) ve erkeklerin ($\bar{X}=74.28$) ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır (bkz. Tablo 3.)

Benlik saygısı, yaşam doyumu, anane baba tutumları ve yaş değişkenlerinin teknoloji bağımlılığını anlamlı derecede yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapmadan önce değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlılığını ölçmeye yönelik Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır (bkz. Tablo 4.).

Tablo 4. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

Ölçekler	1	2	3	4	5
1. BSÖ	-				
2. YDÖ	0,46**	-			
3. TBÖ	-0.28**	-0,24**	-		
4. ABTÖ	0.27**	0.31**	-0.24**	-	
5. Yaş	0.10	0.10	-0.18**	0.00	-

p* < 0.05; p** < 0.01

Tablo 4. incelendiğinde, benlik saygısı değişkeninin yaşam doyumu değişkeni ile orta derecede ve pozitif yönde ($r = 0.46$, $p = 0.00$); teknoloji bağımlılığı değişkeni ile düşük düzeyde ve negatif yönde ($r = -0.28$, $p = 0.00$); anane baba tutumu ile düşük düzeyde ve pozitif negatif yönde anlamlı derecede ilişkili olduğu ($r = 0.27$, $p = 0.00$); ancak yaş değişkeni ile anlamlı bir ilişki göstermediği ($r = 0.10$, $p = 0.06$) görülmektedir. Yaşam doyumu değişkeninin teknoloji bağımlılığı değişkeni ile düşük düzeyde ve negatif yönde ($r = -0.24$, $p = 0.00$); anane baba tutumu ile orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı derecede ($r = 0.31$, $p = 0.00$) ilişkili olduğu; ancak yaş değişkeni ile anlamlı ($r = 0.10$, $p = 0.05$) bir ilişki göstermediği bulunmuştur. Teknoloji bağımlılığı değişkeninin anane baba tutumu ($r = -0.24$, $p = 0.00$) ve yaş değişkenleri ($r = -0.18$, $p = 0.00$) ile düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı derecede ilişkili olduğu görülmektedir. Anne baba tutumu değişkeni ile yaş değişkeni ($r = 0.00$, $p = 0.94$) arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Benlik saygısı, yaşam doyumu, anane baba tutumları ve yaş değişkenlerinin aynı anda teknoloji bağımlılığını açıklama gücünü belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre benlik saygısı, yaşam doyumu, anane baba tutumları ve yaş değişkenleri birlikte teknoloji bağımlılığı ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R = 0.37$, $R^2 = 0.14$ $F(4,321) = 13.43$, $p < 0.01$. Bağımsız değişkenler birlikte, teknoloji bağımlılığındaki toplam varyansın yaklaşık %14'ünü açıklamaktadır (bkz. Tablo 5.).

Tablo 5. Bağımsız Değişkenlerin Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği Puanlarını Açıklama Gücü

Değişkenler	B	Std. Error	β	t	p
Sabit	123.44	8.51	-	14.50	0.00
Anne Baba Tutum	-0.31	0.10	-0.16	-2.97	0.00
Yaşam Doyumu	-0.40	0.27	-0.08	-1.48	0.13
Benlik Saygısı	-0.57	0.17	-0.18	-3.18	0.00
Yaş	-0.46	0.16	-0.15	-2.92	0.00

$R = 0.37$ $R^2 = 0.14$ $F(4,321) = 13.43$ $p = 0.00$

Regresyon analizi sonucu elde edilen parametreler incelendiğinde standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) yordayıcı değişkenlerin, teknoloji bağımlılığı değişkeni üzerindeki önem sırasının benlik saygısı ($\beta=-0.18$; $t=-3.18$; $p<0.01$); anne baba tutumu ($\beta=-0.16$; $t=-2.97$; $p<0.01$); yaş ($\beta=-0.15$; $t=-2.92$; $p<0.01$) ve yaşam doyumu ($\beta=-0.08$; $t=-1.48$; $p>0.05$) olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde ise, anne baba tutumu, benlik saygısı ve yaş değişkenlerinin teknoloji bağımlılığını anlamlı derecede yordadıkları görülmektedir. Tek başına yaşam doyumu değişkeni ise teknoloji bağımlılığı üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir ($p>0.05$) (bkz. Tablo 5.).

TARTIŞMA

Teknolojideki hızlı gelişmeler, gündelik yaşamı kolaylaştıran pek çok ürünü yaşamlarımıza dahil etmiş; ancak bu ürünlerinin sağladığı yararların yanı sıra, teknolojinin aşırı ve uygun olmayan kullanımı neticesinde birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Teknoloji bağımlılığı da, patolojik kullanıma bağlı olarak ortaya çıkan bu problemlerden birisidir. Yürütülen bu çalışmada, genç bireylerde benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumu ve yaş değişkenlerinin teknoloji bağımlılığını yordayıp yordamadığı incelenmiş ve bu değişkenlerin teknoloji bağımlılığını anlamlı derecede yordadıkları görülmüştür (bkz. Tablo 5.) Yapılan regresyon analizi sonucu elde edilen standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre (β), benlik saygısının teknoloji bağımlılığının en önemli yordayıcısı olduğu; ancak tek başına yaşam doyumu değişkeninin ise teknoloji bağımlılığı üzerinde önemli (anlamlı) bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Ayrıca araştırma bulguları incelendiğinde, teknoloji bağımlılığı değişkeninin benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumu ve yaş değişkenleri ile negatif yönde anlamlı ilişki gösterdiği görülmektedir (bkz. Tablo 4.). Bu bağlamda, benlik saygısı, yaşam doyumu ve yaş azaldıkça teknoloji bağımlılığının arttığı söylenebilir. Olumsuz anne baba tutumlarının da teknoloji bağımlılığının artması ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmanın bulgularını destekler şekilde düşük benlik saygısının internet bağımlılığındaki artış ile ilişkili olduğu görülmektedir (Błachnio vd. 2016, s.26-31; Błachnio vd. 2018,s.514-519; Gonzales ve Hancock, 2011,s.79-83; Niemz vd. 2005,s.562-570). Sosyal telafi hipotezi de bulguyu desteklemekte ve düşük benlik saygısına sahip bireylerin sosyal ve bireysel sorunlarını internet kullanarak telafi etmeye çalıştıklarını savunmaktadır (Kraut vd. 2002a;2002b, s.49-74). Şimdiye kadar yapılan birçok araştırmada da, düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin benlik saygılarını arttırmak için sosyal medya sitelerini daha fazla kullandıkları görülmüştür (Błachnio, Przepiork ve Rudnicka, 2016, s. 296-301; Denti vd. 2012; Gonzales ve Hancock, 2011, s.79-83; Steinfield, Ellison ve Lampe, 2008, s. 434-445). Błachnio vd. (2016,s.26-31) de, Facebook bağımlılarının benlik saygısı ve yaşam doyumu daha düşük olan bireyler olduklarını savunmaktadır. Bu alanda yapılan bir diğer araştırmada, düşük benlik saygısına sahip ergenlerin, arkadaşlık sitelerinde, sosyal paylaşım ağlarında ve oyun sitelerinde kendilerini daha kendinden emin ve değerli olarak ifade ettikleri bulunmuştur.

Benlik saygısının düşük olması, kendine güvensizliğe, bağımlı kişiliğe, kontrol kaybına ve başarısızlığa yol açmakta ve bu durum da internet bağımlılığına zemin hazırlamaktadır (Bozoğlan, Demirer ve Şahin, 2013,s.313-319; Wiederhold, 2016,s.359; Yao vd. 2014, s.104-110). Meerkerk vd. (2010, s. 729-735) tarafından düzenlenen çalışmada da, düşük benlik saygısının takıntılı internet kullanımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Benlik saygısı daha yüksek olan bireylerin ise kendilerine yönelik olumlu tutumları yaşam ihtiyaçlarını ve döngülerini dengeleme konusunda

onlara yardımcı olduğundan bu bireylerin interneti dengeli şekilde kullandıkları bilinmektedir (Mei vd. 2016,s.74-79). Aksine, internet ve sosyal paylaşım ağları bireylerde tanındıkları ve önemli oldukları algısını yarattığından benlik saygısı düşük olan bireyler için bir sığınak işlevi görmektedir (Andreassen, Pallesen ve Griffiths, 2017, s.287-293).

Bu çalışmada, teknoloji bağımlılığının yordayıcıları arasında ele alınan değişkenlerden biri de yaşam doyumudur. Araştırma bulgularının düzenlenmiş pek çok çalışma tarafından desteklendiği ve yaşam doyumunu ile internet bağımlılığı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir (Meerkerk vd. 2010, s. 729-735; Stepanikova, Nie ve He 2010, s.329-338). Longstreet ve Brooks (2017, s.73-77) tarafından yürütülen araştırmada da, yaşam doyumunun hem internet hem de sosyal medya bağımlılığı üzerinde önemli etkilerinin olduğu bulunmuştur. Bizim çalışmamızın bulguları ise, yaşam doyumunun teknoloji bağımlılığı ile negatif yönde ilişkili olduğunu (bkz. Tablo 4.); ancak tek başına teknoloji bağımlılığını anlamlı derecede yordamadığını göstermektedir (bkz. Tablo 5). Bu bulgu, teknoloji bağımlılığı başlığı altında yer alan internet bağımlılığı ile yaşam doyumunu arasındaki karşılıklı ilişki kapsamında açıklanabilir. Şenol-Durak ve Durak'ın (2011, s.23-32) çalışmasında, hem internet bağımlılığının yaşam doyumunu üzerinde, hem de yaşam doyumunun internet bağımlılığı üzerinde etkilerinin olduğu bulunmuştur. Bir başka deyişle, internet bağımlılığı ve yaşam doyumunu değişkenlerinin birbirlerini hem etkiledikleri hem de birbirlerinden etkilendikleri düşünülebilir. Bizim çalışmamızda da, teknoloji bağımlılığının yaşam doyumunu etkilediği ve teknoloji bağımlılığı arttıkça yaşam doyumunun düştüğü söylenebilir. Bu nedenle de, teknoloji bağımlılığı ile yaşam doyumunu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu; ancak yaşam doyumunun teknoloji bağımlılığını tek başına anlamlı derecede yordamadığı; aksine teknoloji bağımlılığının yaşam doyumunu negatif yönde yordadığı düşünülebilir. Yapılan birçok çalışmada da, internet bağımlısı bireylerin daha mutsuz oldukları ve yaşam doyumlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Kraut vd. 1998, s. 1017-1031; Moody, 2001, s.393-401).

Bazı araştırmalarda ise, internet erişiminin yaşam doyumunu arttırdığı görülmüştür (Chou ve Hsiao, 2000, s. 65-80; Morahan-Martin ve Schumacher, 2003, s. 659-671). Bağımlı bireyler internetin daha eğlenceli olduğunu ve daha fazla etkileşim sağladığını düşünmekte; internetin kendilerine gerçek dünyadaki sorumluluklarından ve kimliklerinden kaçış fırsatı sunduğunu ve onları daha fazla tatmin ettiğini belirtmektedirler (Chou ve Hsiao, 2000, s. 65-80). Buna paralel olarak Bulut-Serin (2011, s. 54-62) tarafından Türkiye'de üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada, problemlerle internet kullanımı ile yaşam doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İnternet kullanımının bireylere sosyalleşme konusunda yardımcı olduğu, yaşam doyumlarını ve genel iyi oluşlarını arttırdığı söylenebilir.

Ancak, gerçek dünyada karşılaşılan stres ve problemlerin kaynağıyla yüzleşmek yerine kaçış mekanizması olarak internette daha fazla zaman geçirilmesi, problemlerle internet kullanımına yol açmaktadır (Tang ve Zhou, 2009, s.51-54). Kraut vd. (1998, s. 1017-1031) de, problemlerle internet kullanımının bireylerin doyum kaynaklarıyla daha az bağ kurmalarına sebep olduğunu, bu durumun da bireylerin kendilerini daha mutsuz ve doyumunsuz hissetmelerine yol açtığını belirtmektedir. Bu kapsamda, problemlerle internet kullanımının yaşam doyumunu olumsuz yönde etkilediği, aynı zamanda yaşam doyumunun düşüklüğünün de problemlerle internet kullanımına yol açtığı dikkat çekmektedir (Şenol-Durak ve Durak, 2011, s. 23-32).

Bunların yanı sıra bu araştırmanın bulgularına göre, anne baba tutumları da teknoloji bağımlılığı ile negatif yönde anlamlı bir ilişki göstermekte (bkz.Tablo 4) ve teknoloji bağımlılığının

önemli yordayıcıları arasında yer almaktadır (bkz.Tablo6). Benzer şekilde birçok çalışma da, aile işleyişi ile internet bağımlılığı arasında doğrudan ilişki olduğunu desteklemektedir (Ko vd. 2009,s. 739-747; Şenormancı vd. 2014, s. 203-207; Yu ve Shek, 2013, s.10-17; Jung ve Shim,2012, s.328-340). Bağlanma (Schimmenti vd. 2014, s. 588-595.), ebevyelik stilleri (Leung ve Lee, 2012, s. 115-134), ailesel denetim (Lin, Lin ve Wu, 2009), ailesel beklentiler (Lam vd. 2009, s.551-555) vb. ailevi etkenlerin internet bağımlılığı üzerinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Huang vd. (2009, s.485-490) tarafından Çin’de kolej öğrencileri ile yapılan bir araştırmada da, internet bağımlısı öğrencilerin aile ilgisinden mahrum oldukları bulunmuştur.

Ailenin, çocuk ve ergenlerin sosyalleşmesinden sorumlu en önemli birim olduğu ve bozulmuş aile ilişkilerinin ergenlerde görülen internet bağımlılığı üzerinde önemli rol oynadığı bilinmektedir. Sosyal kontrol teorisi, birey ile toplum arasındaki bağ zayıfladığında sapma eğiliminin ortaya çıktığını ve bu bağın çocukluk çağındaki ebeveyn ilişkisinden etkilendiğini savunmaktadır (Petraitis, Flay ve Miller, 1995, s.67) Aynı zamanda, olumlu aile ilişkileri benlik saygısını arttırmakta (Ferro ve Boyle, 2015, s. 177-187) ve internet bağımlılığı riskini azaltmaktadır (Yen vd. 2007, s. 323-329). İyi bir aile ortamına sahip olmak, yalnızca bireylerin kendileri hakkındaki olumlu görüşlerini ve benlik saygılarını etkilemez (Lian ve Yusoooff, 2009, s.643-650), aynı zamanda, yakın ilişkiler kurmalarını ve sürdürmelerini de etkileyerek yalnızlığı, sanal ortamda destek aramayı ve internet bağımlısı olma riskini de azaltır (Sharabi, Levi ve Margalit, 2012, s.61-83).

Bozaslan (2012), anne babaların tutumlarının bireylerin günlük hayattaki birçok eylemine olduğu gibi internet kullanımlarına ve internete yönelik davranışlarına da etki ettiğini belirtmektedir. Esen ve Müge-Siyez (2011, s.127-138) de, ergenlerde internet bağımlılığı ile aileden algılanan sosyal destek arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Taneri ve Tiryakioğlu’nun (2015, s. 205-223) K.K.T.C.’de gerçekleştirdikleri çalışmada da, demokratik, koruyucu ve otoriter anne baba tutumlarının artmasının ve aile denetiminin olmamasının problemlili internet kullanımında artış ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu doğrultuda, olumsuz ebeveyn tutumlarının problemlili internet kullanımını önemli ölçüde yordadığı anlaşılmaktadır.

Yaş değişkeni ise, teknoloji bağımlılığını etkileyen bir diğer unsurdur. Çalışma bulguları incelendiğinde, yaş arttıkça teknoloji bağımlılığının azaldığı (bkz. Tablo 4) ve yaşın teknoloji bağımlılığının önemli bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 5). Teknoloji bağımlılığı açısından en kritik yaş grubunun 12-18 yaş arasındaki ergenleri kapsadığı (Cömert ve Ögel, 2009, s.9-16; Öztürk vd. 2007, s.36-41) ve bilgisayar ve internet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş grubunun 16-34 olduğu (TÜİK, 2013b) bilinmektedir. Bu çalışmanın bulgularına paralel olarak İlhan vd. (2014) de, yaş grupları açısından değerlendirildiğinde yaş arttıkça internet bağımlılığının azaldığını ve genç kişilerde bağımlılık oranının daha fazla olduğunu belirtmektedirler.

X Kuşağı’nın (1966-1979 arası doğanlar) teknolojiyle doğmamasına rağmen sonradan teknolojiye ayak uydurduğu görülmektedir (Özdemir, 2017, s.609-632). Y kuşağındaki (1980–1995 arası doğanlar) ve Z kuşağındaki (1995 sonrası doğanlar) bireyler ise, küçük yaşta teknolojiyle tanışmışlardır ve özellikle Z kuşağı, teknolojiyle iç içe büyümüş ve yaşça büyük kuşaklara oranla teknolojiyi daha iyi kullanmaktadır (Altunbay ve Bıçak, 2018, s. 127-142). Choudhary (2014) de, hemen hemen her yaştan bireyin birer akıllı telefon kullanıcısı olduğunu;

ancak Y ve Z kuşağında yer alan bireylerin akıllı telefon kullanımına en çok uyum sağlayan bireyler olduğunu savunmaktadır.

Ayrıca Aktaş ve Yılmaz (2017, s.85-100) da, günümüz gençlerinin yeni nesil ileri teknoloji araçlarının çeşitli formlarıyla çevrili olan bir ortamda büyüdükleri için akıllı telefonlar gibi araçların yeni formlarına oldukça açık olduklarını ve ileri yaş gruplarına kıyasla akıllı telefonların bağımlılık gibi olumsuz sonuçlarından daha fazla etkilendiklerini ifade etmektedir. Kuyucu'nun (2017, s.328-359) düzenlediği araştırmada da, 21-23 yaş aralığındaki akıllı telefon kullanıcılarının 27 yaş üzerindeki akıllı telefon kullanıcılarına göre cep telefonlarına daha bağımlı oldukları; bir başka deyişle, yaş azaldıkça akıllı telefonlara olan bağımlılığın arttığı bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle, genç bireylerin teknolojiye daha aşına olmaları sebebiyle teknolojik unsurları daha fazla kullandıkları ve bu nedenle teknoloji bağımlılığı risklerinin de daha fazla olduğu söylenebilir.

Dargahi ve Razavi (2007, s. 265-272) de 20 yaşından küçük olmanın internet bağımlılığı açısından bir risk faktörü olduğunu belirtmekte ve 20 yaş altı bireylerin internet bağımlısı olma olasılığının 20 yaşından büyük bireylerden 4 kat daha fazla olduğunu savunmaktadır. Tayvan'da (Ko vd. 2008, s. 147-153) ve Çin'de (Ni vd. 2009, s. 327-330) yapılan diğer araştırmalarda da, internet bağımlılığı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Kadın ve erkekler arasında ise Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği'nden alınan puanlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (bkz. Tablo 3). Buna paralel olarak Balcı ve Gülnar'ın (2009,s.5-22) Selçuk Üniversitesi'nde öğrenimini sürdüren 953 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışmada, internet bağımlılığı ve riskli kullanıcı kategorisindeki katılımcıların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Scherer (1997, s. 655-664) de, cinsiyete göre bağımlı olmayan kişiler arasında, internet kullanımı açısından anlamlı bir farklılaşma olmadığını savunmaktadır. Facebook bağımlılık seviyeleri üzerine yapılan bir başka çalışmada da, kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur (Soysal, 2016, s. 1-89). Bu durum, kadın veya erkek olmanın Facebook bağımlılık düzeylerini etkilemediğini göstermektedir.

Ancak, literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından teknoloji bağımlılığının farklılaşp farklılaşmadığına yönelik çelişkili bulgular olduğu dikkat çekmektedir. Simkova ve Cincera (2004, s. 536-539) tarafından düzenlenen araştırmada, Çek Cumhuriyeti'ndeki erkek üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı konusunda daha fazla sorun yaşadıkları bulunmuştur. Çam (2012) tarafından öğretmen adaylarıyla yapılan bir araştırmada ise, öğretmen adaylarının Facebook bağımlılık seviyelerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği; erkek öğretmen adaylarının, kadın öğretmen adaylarına göre Facebook'a daha bağımlı oldukları görülmüştür. Ghamari vd. (2011,s.158) de, erkek olmanın internet bağımlısı olmanın önemli bir yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Düzenlenen diğer çalışmalarda da cinsiyet değişkeni açısından Facebook bağımlılığının anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur (Deng vd. 2007,s.445-448; Tsai vd. 2009, s.294-299; Ceyhan, 2008,s. 363-366). Bunların yanı sıra Chiu, Hong ve Chiu (2013, s.1-11), cep telefonu bağımlılığının kadınlarda erkeklerden daha fazla görüldüğünü gözlemlemiştir.

SONUÇ

Düzenlenen bu çalışmada, gençlerde benlik saygısı, yaşam doyumu, anne baba tutumları ve yaş değişkenlerinin teknoloji bağımlılığının önemli yordayıcıları olduğu bulunmuştur. Bu

doğrultuda, genç bireylere yönelik benlik saygısını artırma ve sağlıklı stresle başa çıkma yöntemleri öğretme amaçlı çeşitli farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlenmesinin oldukça etkili olacağı düşünülebilir. Ayrıca, yaşam doyumu üzerinde etkili olan yalnızlık, sosyal kaygı gibi faktörlerin tespit edilerek gençlere yönelik etkili iletişim kurma ve problem çözme becerilerini öğretmeyi amaçlayan eğitimler düzenlenebilir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde aile faktörünün teknoloji bağımlılığı üzerinde büyük rol oynadığı görülmektedir. Birçok ailenin eğitim amaçlı bilgisayar ve internet kullanımını desteklemesine rağmen, ergen bireylerin bilgisayarı ve interneti etkili kullanımı konusunda yeterince bilinçli olmadıkları dikkat çekmektedir. Bilinçli bilgisayar ve internet kullanımı açısından ailelere yönelik eğitimler düzenlenerek ailelerin bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Van den Eijnden vd. (2010, s.77-89) de, ailelerin anne-baba olarak ebeveynlik görevlerini yerine getirmeleri durumunda, ergenlerin internetle ilgili sorun yaşamalarının önleneceğini belirtmektedir. Ayrıca, bilinçli internet kullanımının yanı sıra, ailelerin çocukları ile ilişkilerinde doğru tutumlar sergilemelerini sağlamak adına karşılıklı olarak iletişimlerini güçlendirecek eğitim programları aracılığıyla da, çocukların anne-babalarını koruyucu ya da otoriter olarak olumsuz algılamalarının azaltılabileceği savunulmaktadır (Ayas ve Horzum, 2013, s. 283-290). Böylece, ebeveynlerinden yeterli ilgi, sevgi ve destek gören genç bireylerin ailelerini bir risk faktörü olarak görmek yerine hayatlarının farklı alanlarında yaşadıkları sıkıntıların çözümünde sorunlardan kaçmak için teknolojiye yönelmek yerine ailelerinden destek istemeye yönelebilecekleri düşünülebilir. Bunlara ek olarak, ebeveynleri tarafından desteklenen bireylerin benlik saygılarının ve yaşam doyumunun da artacağı ve sosyalleşme konusunda daha az sıkıntı yaşayarak sanal ortamda arkadaşlık kurmak yerine yüz yüze iletişim kurmayı tercih edecekleri söylenebilir. Bu nedenle, yapılacak olan önleme ve müdahale çalışmaları ile genç bireyler üzerinde hem psikolojik hem fizyolojik olarak birçok olumsuz etkisi bulunan teknoloji bağımlılığı riskinin azaltılabileceği söylenebilir.

Bu çalışma bazı sınırlıklar içermektedir. Araştırmada incelenen yaşam doyumu, benlik saygısı, anne baba tutumları ve teknoloji bağımlılığı değişkenleri; Yaşam Doyumu Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Anne-Baba Tutum Ölçeği, Teknoloji Bağımlılığı Ölçeği ölçeklerinin ölçtüğü niteliklerle sınırlı kalmıştır. Araştırma, sadece İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde yaşamakta olan, lise ve üniversite mezunu, 18-25 yaş arası 326 katılımcı ile sınırlıdır. Gelecekteki çalışmaların farklı illerde farklı sosyokültürel yapıdaki ve farklı yaş gruplarındaki bireyler ile yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aktaş Hasret ve Yılmaz Nurcan. "Üniversite Gençlerinin Yalnızlık ve Utangaçlık Unsurları Açısından Akıllı Telefon Bağımlılığı". International Journal Of Social Sciences And Education Research, 3.1, 2017, ss. 85-100.

Altunbay, Müzeyyen, ve Bıçak Nuray. "Türkçe Eğitimi Derslerinde "Z Kuşağı" Bireyelerine Uygun Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımı". Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal Of World Of Turks, 10.1, 2018, ss. 127-142.

Andreassen Cecilie Schou, Pallesen Ståle, ve Griffithss Mark D.. "The Relationship Between Addictive Use Of Social Media, Narcissism, And Self-Esteemss. Findings From A Large National Survey".. Addictive Behaviors, 64, 2017, ss. 287-293.

Arısoy, Özden. "İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1.1, 2009, ss. 55-67.

Armstrong, Lynette, Phillips James G., ve Saling Lauren L.,".Potential Determinants Of Heavier Internet Usage". *International Journal Of Human-Computer Studies*, 53.4, 2000, ss. 537-550.

Ayas, Tuncay, Çakır Özlem, ve Horzum, Mehmet Barış. "Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği". *Kastamonu Eğitim Dergisi*,19.2, 2011, ss. 439-448.

Ayas, Tuncay, ve Horzum,Mehmet. "Relation Between Depression, Loneliness, Self-Esteem And İnternet Addiction". *Education*, 133.3, 2013, ss. 283-290.

Aydın, Selami. "Internet Anxiety Among Foreign Language Learners". *Techtrends*, 55.2, 2011, ss. 46-54.

Balcı, Şükrü, ve Gülnar, Birol. "Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili". 2009, ss. 5-22.

Barker, Valerie. "Older Adolescents' Motivations For Social Network Site Usess. The İncfluence Of Gender, Group İdentity, And Collective Self-Esteem". *Cyberpsychology & Behavior*, 12.2, 2009, ss. 209-213.

Batıgün, Ayşegül Durak, ve Kılıç, Nevin, "İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler". *Türk Psikoloji Dergisi*, 26, 2011, ss. 1-10 .

Bianchi, Adriana, ve Phillipss, James G. "Psychological Predictors Of Problem Mobile Phone Use". *Cyberpsychology & Behavio*, 8.1, 2005, ss. 39-51.

Błachnio, Agata ,ve Przepiórka, Aneta. "Facebook İnterusion, Fear Of Missing Out, Narcissism, And Life Satisfactions. A Cross-Sectional Study". *Psychiatry Research*, 259, 2018, ss. 514-519.

Błachnio, Agata, Aneta Przepiorka, ve Rudnicka, Patrycja. "Narcissism And Self-Esteem As Predictors Of Dimensions Of Facebook Use". *Personality And Individual Differences*, 90, 2016, ss.96-301.

Błachnio, Agata, ve Diğer. "Self-Presentation Styles, Privacy, And Loneliness As Predictors Of Facebook Use İn Young People". *Personality And Individual Differences*, 94, 2016, ss. 26-31.

Bozaslan, Hasan. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anne Baba Tutumlarının Epistemolojik İnanç ve Alternatif Bilişsel Özellikler Açısından İncelenmesi ,Harran Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma,". *Journal Of European Education*, 2.1, 2018.

Bozoglan, Bahadır, Demirer, Veysel, ve Sahin, İsmail. "Loneliness, Self-Esteem, And Life Satisfaction As Predictors Of Internet Addictions. A Cross-Sectional Study Among Turkish University Students". *Scandinavian Journal Of Psychology*, 54.4, 2013, ss. 313-319.

Bulut, Serin Nerguz. "An Examination Of Predictor Variables For Problematic Internet Use". *Turkish Online Journal Of Educational Technology-TOJET*, 10.3, 2011, ss. 54-62.

Büyükşahin, Gülşen Çevik, ve Çelikkaleli, Öner. "Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı Ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu Ve Annebaba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi". *Journal Of The Cukurova University Institute Of Social Sciences*, 19.3, 2010.

Cao, Hui, ve Diğerleri. "Problematic Internet Use İn Chinese Adolescents And İts Relation To Psychosomatic Symptoms And Life Satisfaction". *BMC Public Health*, 11.1, 2011, ss.802.

Caplan Scott E. "Problematic Internet Use And Psychosocial Well-Beingss. Development Of A Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument". Computers In Human Behavior, 18.5, 2002, ss. 553-575.

Caplan, Scott, Williams, Dmitri, ve Yee, Nick. "Problematic Internet Use And Psychosocial Well-Being Among MMO Players". Computers In Human Behavior, 25.6, 2009, ss. 1312-1319.

Cengizhan, Cahit. "Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyutss. İnternet Bağımlılığı". 2005,.

Ceyhan, Aykut. "Predictors Of Problematic İnternet Use On Turkish University Students". Cyberpsychology & Behavior, 11.3, 2008, ss. 363-366.

Chiu, Shao-I, Fu-Yuan Hong, ve Su-Lin Chiu. "An Analysis On The Correlation And Gender Difference Between College Students' İnternet Addiction And Mobile Phone Addiction İn Taiwan". ISRN Addiction, 2013.

Choi, Y. H. "Advancement Of It And Seriousness Of Youth İnternet Addiction". International Symposium On The Counseling And Treatment Of Youth İnternet Addiction. National Youth Commission Seoul, Korea, 2007, ss. 20.

Chou, Chien, , ve Hsiao, Ming-Chun. "İnternet Addiction, Usage, Gratification, And Pleasure Experiences. The Taiwan College Students' Case". Computers & Education, 35.1, 2000, ss. 65-80.

Chou, Chien, Condrón, Linda, ve Belland John C. "A Review Of The Research On İnternet Addiction". Educational Psychology Review, 17.4, 2005, ss.363-388.

Choudhary, Amod, "Smartphones And Their İmpact On Net İncome Per Employee For Selected US Firms". Review Of Business & Finance Studies, 5.2, 2014, ss. 9-17.

Coopersmith, Stanley. "The Antecedents Of Self-Esteem San Francisco". H Freeman And Company, 1967.

Cömert İtr Tarı, ve Ögel, Kültegin. "İstanbul Örnekleminde İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığının Yaygınlığı ve Farklı Etkenlerle İlişkisi", Türkiye Klinikleri Journal Of Forensic Medicine And Forensic Sciences, 6.1, 2009, ss. 9-16.

Çam Emre. "Öğretmen Adaylarının Eğitsel Ve Genel Amaçlı Facebook Kullanımları ve Facebook Bağımlılıkları ,SAÜ Eğitim Fakültesi Örneği". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2012.

Çuhadaroğlu Füsün. "Adolesanlarda Benlik Saygısı ".Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara, 1986.

Dağlı, Abidin, ve Baysal, Nigah. "Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". Electronic Journal Of Social Sciences 15.59, 2016.

Dargahi, H., ve Razavi ,SS. M.. "İnternet Addiction And İts Related Factorsss. A Study Of An Iranian Population". 2007, ss. 265-272.

Deng, Y. X., ve Diğerleri. "An İnterigation On The Prevalence Of İnternet Addiction Disorder İn Middle School Students Of Hunan Province".Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi= Zhonghua Liuxingbingxue Zazhi, 28.5, 2007, ss. 445-448.

Denti, Leif, ve Diğerleri. "Sweden's Largest Facebook Study". 2012.

Derin, Sümeyye, ve Bilge, Filiz. "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Öznel İyi Oluş Düzeyi". Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi, 6.46, 2016.

Dews, Peter B. "Studies On Behavior. I. Differential Sensitivity To Pentobarbital Of Pecking Performance İn Pigeons Depending On The Schedule Of Reward" .Journal Of Pharmacology And Experimental Therapeutics ,113.4,1955, ss. 393-401.

Diener, E. D., ve Diğerleri. "The Satisfaction With Life Scale". Journal Of Personality Assessment, 49.1, 1985, ss. 71-75.

Dinç, M. "Teknoloji Bağımlılığı ve Gençlik" . Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3.3, 2015, ss. 31-65.

Erkan, Zülal, Gürçay, Sonay, ve Sabahattin, Çam. "Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Ana Baba Tutumları Ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 10.10 ,2002.

Esen, Erol." Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi.". Disss. DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.

Eşgi, Necmi. "The Adaptation Of Parent-Child İnternet Addiction Scale İnto Turkishss. The Study Of Validity Ve Reliability". Kastamonu Education Journal, 22.2 ,2014, ss. 807-839.

Ferro, Mark A., ve Boyle, Michael H.. "The İmpact Of Chronic Physical İllness, Maternal Depressive Symptoms, Family Functioning, And Self-Esteem On Symptoms Of Anxiety And Depression İn Children". Journal Of Abnormal Child Psychology, 43.1 ,2015, ss. 177-187.

Ghamari, Farhad, ve diğerleri. "İnternet Addiction And Modeling İts Risk Factors in Medical Students, Iran". Indian Journal Of Psychological Medicine, 33.2 ,2011, ss. 158.

Goldberg, I. "İnternet Addiction Disorder. Http". Www, Cog. Brown. Edu/Brochure/People/Duchon/Humor/İnternet Addiction, Html ,2006-09.12.1996,.

Gonzales, Amy L., ve Hancock, Jeffrey T.. "Mirror, Mirror On My Facebook Wallss. Effects Of Exposure To Facebook On Self-Esteem". Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking,14.1-2 ,2011, ss. 79-83.

Gönül, A. SS. "Patolojik İnternet Kullanımı ,İnternet Bagimliliği/Kötüye Kullanım, ". Yeni Symposium, 40.3, 2002.

Griffiths, Mark D. "İnternet Addictions. An Issue For Clinical Psychology?". Clinical Psychology Forum, Nottingham Trent University 97, 1996.

Griffiths, Mark D., Kuss, Daria J., ve Demetrovicss, Zsolt. "Social Networking Addictions. An Overview Of Preliminary Findings". Behavioral Addictions. Academic Press, 2014, ss.119-141.

GÜÇLÜ, Gizem, ve diğerleri. "Yaşam Boyu Öğrenme Argümanı Olarak Teknoloji Bağımlılığı Ve Yaşama Yansımaları".

Harris, Tristan. "How Technology Hijacks People's Minds—From A Magician And Google's Design Ethicist. 2016". Sourced Fromss. Http://Www. Tristanharriss. Com/2016/05/How-Technologyhijacks-Peoples-Minds% E2 80 ,2016,.

High, Andrew C., ve Capla, Scott E.. "Social Anxiety And Computer-Mediated Communication During İntial İnteractionss. Implications For The Hyperpersonal Perspective". Computers İn Human Behavior, 25.2 ,2009, ss.475-482.

Horzum, Mehmet Barış. "İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi". Eğitim Ve Bilim, 36.159 ,2011.

Huang, R. L., ve diğerleri. "Features And Predictors Of Problematic İnternet Use İn Chinese College Students". Behaviour & Information Technology, 28.5 ,2009, ss. 485-490.

İlhan, Mustafa Necmi, ve diğerleri. "Ankara'da On Beş Yaş Üstü Kişilerin İnternet Bağımlılığı ve İnternet Kullanımını Etkileyen Faktörler". Halk Sağlığı Kongresi. 2014.

Joronen, Katja, ve Åstedt-Kurki, Päivi. "Familial Contribution To Adolescent Subjective Well-Being". International Journal Of Nursing Practice, 11.3 ,2005, ss. 125-133.

Jung, Eun-Sook, ve Shim, Moon-Sook. "Family Function And İnternet Addiction in Lower Grade Elementary School Students". Journal Of Korean Public Health Nursing, 26.2 ,2012, ss. 328-340.

Kandel, Denise B., ve Daviess, Mark. "Adult Sequelae Of Adolescent Depressive Symptoms". Archives Of General Psychiatry, 43.3 ,1986, ss. 255-262.

Karaman, M. Kemal, ve Kurtoğlu ,Meltem. "Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri". Akademik Bilişim, 11.13 ,2009, ss. 641-650.

Kim, Sung-Eun, Kim, Jin-Woo, ve Jee ,Yong-Seok. "Relationship Between Smartphone Addiction And Physical Activity İn Chinese İnternational Students İn Korea". Journal Of Behavioral Addictions, 4.3 ,2015, ss. 200-205.

Ko, Chih-Hung, ve diğerleri. "Brain Activities Associated With Gaming Urge Of Online Gaming Addiction". Journal Of Psychiatric Research, 43.7 ,2009, ss. 739-747.

Ko, Chih-Hung, ve diğerleri. "Factors Predictive For İncidence And Remission Of İnternet Addiction İn Young Adolescentss. A Prospective Study". Cyberpsychology & Behavior , 10.4,2007, ss. 545-551.

Ko, Chih-Hung, ve diğerleri. "Gender Differences And Related Factors Affecting Online Gaming Addiction Among Taiwanese Adolescents". The Journal Of Nervous And Mental Disease, 193.4 ,2005, ss. 273-277.

Ko, Chih-Hung, ve diğerleri. "Psychiatric Comorbidity Of İnternet Addiction İn College Studentss. An İnterview Study". CNS Spectrums, 13.2 ,2008, ss. 147-153.

Koc, Mustafa. "İnternet Addiction And Psychopathology". Turkish Online Journal Of Educational Technology-TOJET, 10.1 ,2011, ss. 143-148.

Koning, Ina M., ve diğerleri. "Bidirectional Effects Of İnternet-Specific Parenting Practices And Compulsive Social Media And İnternet Game Use". Journal Of Behavioral Addictions, 7.3 ,2018 , ss. 624-632.

Kraut, Robert, ve diğerleri. "İnternet Paradox Revisited". Journal Of Social İssues, 58.1 ,2002 , ss. 49-74.

Kraut, Robert, ve diğerleri. "İnternet Paradoxss. A Social Technology That Reduces Social İnvolvement And Psychological Well-Being?". American Psychologist 53.9 ,1998, ss. 1017.

Kurtaran, G. T. "İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü ,2008,.

Kuyucu, Mihaliss. "Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımı ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Sorunsalı:"Akıllı Telefon ,Kolik," Üniversite Gençliği". Global Media Journal TR Edition, 7.14 ,2017, ss. 328-359.

Kuzgun, Yıldız, ve Eldeleklioğlu, Jale. "Ana Baba Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi". Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12.1 ,1999,.

Lam, Lawrence T., ve diğerleri. "Factors Associated With Internet Addiction Among Adolescents". *Cyberpsychology & Behavior*, 12.5 ,2009, ss. 551-555.

Lamborn, Susie D.,ve diğerleri. "Patterns Of Competence And Adjustment Among Adolescents From Authoritative, Authoritarian, İndulgent, And Neglectful Families". *Child Development*, 62.5 ,1991, ss. 1049-1065.

Lemmens, Jeroen SS., Patti M. Valkenburg, ve Jochen Peter. "The Effects Of Pathological Gaming On Aggressive Behavior". *Journal Of Youth And Adolescence*, 40.1 ,2011b, ss. 38-47.

Lemmens, Jeroen SS., Valkenburg , Patti M., ve Peter, Jochen. "Psychosocial Causes And Consequences Of Pathological Gaming". *Computers İn Human Behavior* ,27.1 ,2011a, ss. 144-152.

Leung, Louis, ve, Lee, Paul SN. "The İncidences Of İncormation Literacy, İnternet Addiction And Parenting Styles On İnternet Risks". *New Media & Society* ,14.1 ,2012, ss. 117-136.

Leung, Louiss. "Net-Generation Attributes And Seductive Properties Of The İnternet As Predictors Of Online Activities And İnternet Addiction". *Cyberpsychology & Behavior*, 7.3 ,2004, ss. 333-348.

Li, Wen, Garland, Eric L., ve, Howard, Matthew O. "Family Factors İn İnternet Addiction Among Chinese Youthss. A Review Of English-And Chinese-Language Studies". *Computers İn Human Behavior*, 31 ,2014, ss. 393-411.

Lian, Tam Cai, ve, Yusooff ,Fatimah. "The Effects Of Family Functioning On Self-Esteem Of Children". *European Journal Of Social Sciences*, 9.4 ,2009, ss. 643-650.

Lim, Jin-Sook, Bae, Young-Kwon, ve, Kim, Seong-Sik. "A Learning System For İnternet Addiction Prevention". *IEEE International Conference On Advanced Learning Technologies*, 2004. *Proceedingss.. IEEE*, 2004.

Lin, Chien-Hsin, Shong-Lin Lin,ve, Wu Chin-Pi. "The Effects Of Parental Monitoring And Leisure Boredom On Adolescents'internet Addiction". *Adolescence*, 44.176 ,2009,.

Lin, Sunny SJ, ve, Tsai, Chin-Chung. "Sensation Seeking And İnternet Dependence Of Taiwanese High School Adolescents". *Computers İn Human Behavior*, 18.4 ,2002, ss. 411-426.

Longstreet, Phil, ve, Stoney Brookss. "Life Satisfactionss. A Key To Managing İnternet & Social Media Addiction". *Technology İn Society*, 50 ,2017, ss. 73-77.

Mckenna, Katelyn YA, Green, Amie SS., ve Gleason, Marci EJ. "Relationship Formation On The Internets. What's The Big Attraction?". *Journal Of Social İssues*, 58.1 ,2002, ss. 9-31.

Meerkerk, G-J., ve diğerleri. "Is Compulsive İnternet Use Related To Sensitivity To Reward And Punishment, And İmpulsivity?". *Computers İn Human Behavior*, 26.4 ,2010, ss. 729-735.

Mehdizadeh, Soraya. "Self-Presentation 2.0ss. Narcissism And Self-Esteem On Facebook". *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 13.4 ,2010, ss. 357-364.

Mei, Songli, ve diğerleri. "Problematic İnternet Use, Well-Being, Self-Esteem And Self-Controlss. Data From A High-School Survey İn China". *Addictive Behaviors*, 61 ,2016, ss. 74-79.

Moody, Eric J. "İnternet Use And İts Relationship To Loneliness". *Cyberpsychology & Behavior*, 4.3 ,2001, ss. 393-401.

Morahan-Martin, Janet, ve, Schumacher ,Phyllis. "Loneliness And Social Uses Of The İnternet". *Computers İn Human Behavior*, 19.6 ,2003, ss. 659-671.

Morahan-Martin, Janet. "Internet Abuses. Emerging Trends And Lingering Questions". Psychological Aspects Of Cyberspace. Theory, Research, Applications, 32 ,2008,.

Morsünbül, Ümit. "The Association Of İnternet Addiction With Attachment Styles, Personality Traits, Loneliness And Life Satisfaction". Journal Of Human Sciences ,11.1 ,2014, ss. 357-372.

Munno, Donato, ve diğerleri. "Internet Addiction Disorders. Personality Characteristics And Risk Of Pathological Overuse İn Adolescents". Psychiatry Research, 248 ,2017, ss. 1-5.

Neugarten, Bernice L., Havighurst, Robert J., ve, Tobin, Sheldon S.. "The Measurement Of Life Satisfaction". Journal Of Gerontology ,1961,.

Ni, Xiaoli, ve diğerleri. "Factors İnfluencing İnternet Addiction İn A Sample Of Freshmen University Students İn China". Cyberpsychology & Behavior, 12.3 ,2009, ss. 327-330.

Niemz, Katie, Griffiths, Mark, ve, Banyard Phil. "Prevalence Of Pathological İnternet Use Among University Students And Correlations With Self-Esteem, The General Health Questionnaire ,GHQ, And Disinhibition". Cyberpsychology & Behavior, 8.6 ,2005, ss. 562-570.

Öksüz, Özlem. "Cinsiyetin İnternet Bağımlılığı, Problemlı İnternet Kullanımı, Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyet Değişkenleri Üzerine Etkisiss. Bir Meta-Analiz Çalışması". 2019.

Özdemir, Muzaffer. "Artırılmış Gerçeklik Teknolojisi İle Öğrenmeye Yönelik Deneysel Çalışmalarss. Sistematik Bir İnceleme". Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13.2 ,2017, ss. 609-632.

Öztürk, Özgür, ve diğerleri. "İnternet Bağımlılığıss. Kliniği Ve Tedavisi". Bağımlılık Dergisi, 8.1 ,2007, ss. 36-41.

Pavot, William, ve, Diener Ed. "The Affective And Cognitive Context Of Self-Reported Measures Of Subjective Well-Being". Social Indicators Research, 28.1 ,1993, ss. 1-20.

Petratis, John, Flay, Brian R., ve, Miller Todd Q.. "Reviewing Theories Of Adolescent Substance Uss. Organizing Pieces İn The Puzzle". Psychological Bulletin, 117.1 ,1995, ss. 67.

Przybylski, Andrew K., ve diğerleri. "Motivational, Emotional, And Behavioral Correlates Of Fear Of Missing Out". Computers İn Human Behavior, 29.4 ,2013, ss. 1841-1848.

Rask, Katja, ve diğerleri. "Adolescent Subjective Well-Being And Family Dynamics". Scandinavian Journal Of Caring Sciences, 17.2 ,2003, ss. 129-138.

Rosenberg, Morris, Schooler, Carmi, ve, Schoenbach, Carrie. "Self-Esteem And Adolescent Problemss. Modeling Reciprocal Effects". American Sociological Review ,1989, ss. 1004-1018.

Rosenberg, Morriss. "The Measurement Of Self-Esteem, Society And The Adolescent Self-İmage". Princeton ,1965, ss. 16-36.

Rotondi, Valentina, Stanca, Luca, ve, Tomasuolo, Miriam. "Connecting Aloness. Smartphone Use, Quality Of Social İnteractions And Well-Being". Journal Of Economic Psychology, 63 ,2017, ss. 17-26.

Russell, Dan, Peplau, Letitia A., Ve, Cutrona, Carolyn E.. "The Revised UCLA Loneliness Scaless. Concurrent And Discriminant Validity Evidence". Journal Of Personality And Social Psychology, 39.3 ,1980, ss. 472.

Scherer, K. "College Life Online Of College Life And Development". Healthy And Unhealthy İnternet Use Journal, 38.6 ,1997, ss. 655-65.

Schimmenti, Adriano, ve diğerleri. "Insecure Attachment Attitudes İn The Onset Of Problematic İnternet Use Among Late Adolescents". *Child Psychiatry & Human Development*, 45.5 ,2014, ss. 588-595.

Senol-Durak, Emre, ve, Durak, Mithat. "The Mediator Roles Of Life Satisfaction And Self-Esteem Between The Affective Components Of Psychological Well-Being And The Cognitive Symptoms Of Problematic İnternet Use". *Social Indicators Research*, 103.1 ,2011, ss. 23-32.

Sharabi, Adi, Levi Uzi, ve, Margalit Malka. "Children's Loneliness, Sense Of Coherence, Family Climate, And Hopess. Developmental Risk And Protective Factors". *The Journal Of Psychology*, 146.1-2 ,2012, ss. 61-83.

Simkova, Barbora, ve, Cincera, Jan. "İnternet Addiction Disorder And Chatting İn The Czech Republic". *Cyberpsychology & Behavior*, 7.5 ,2004, ss. 536-539.

Soysal, Mürüvvet Nil. "Facebook Bağımlılığı ve Psikolojik Dayanıklılık". MS Thesiss. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

Steinfeld, Charles, Ellison, Nicole B. Ellison, ve, Lampe, Cliff. "Social Capital, Self-Esteem, And Use Of Online Social Network Sitesss. A Longitudinal Analysis". *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 29.6 ,2008, ss. 434-445.

Stepanikova, Irena, Nie, Norman H., ve, He, Xiaobin. "Time On The İnternet At Home, Loneliness, And Life Satisfactionss. Evidence From Panel Time-Diary Data". *Computers İn Human Behavior*, 26.3 ,2010, ss. 329-338.

Stieger, Stefan, ve, Burger, Christoph. "Implicit And Explicit Self-Esteem İn The Context Of İnternet Addiction". *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networkin*, 13.6 ,2010, ss. 681-688.

Şenormancı, Ömer, ve diğerleri. "Attachment And Family Functioning İn Patients With İnternet Addiction". *General Hospital Psychiatry*, 36.2 ,2014, ss. 203-207.

Taneri, Pervin Oya, ve, Tiryakioğlu, Özlem. "Examination Of The Relationship Between Problematic İnternet Use Of And Parental Attitudes Of Elemantary School 7th And 8th Grade Students". *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 40 ,2015, ss. 205-223.

Tang, Zhi-Hong, ve, Zhou, Shi-Jie. "Psychological Risk Factors Of The Youth With İnternet Addiction". *Chinese Journal Of Clinical Psychology* ,2009.

Taş, İbrahim. "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6.1 ,2018, ss. 31-41.

Tsai, Hsing Fang, ve diğerleri. "The Risk Factors Of İnternet Addiction—A Survey Of University Freshmen". *Psychiatry Research*, 167.3 ,2009, ss. 294-299.

TÜİK. "06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı Ve Medya", 2013. 17 Temmuz 2017 Tarihinde [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Veribilgi.Do?İd=](http://www.tuik.gov.tr/Veribilgi.Do?İd=) Adresinden Erişildi. 2013a

TÜİK. "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması", 2014. TÜİK. 17 Temmuz 2017 Tarihinde [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Veribilgi.Do?İd=](http://www.tuik.gov.tr/Veribilgi.Do?İd=) Adresinden Erişildi. 2014,.

TÜİK. "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması", 2015. TÜİK. 17 Temmuz 2017 Tarihinde [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Veribilgi.Do?İd=](http://www.tuik.gov.tr/Veribilgi.Do?İd=) Adresinden Erişildi. 2015.

TÜİK. "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması". 2013. TÜİK. 17 Temmuz 2017 Tarihinde [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Veribilgi.Do?İd=](http://www.tuik.gov.tr/Veribilgi.Do?İd=) Adresinden Erişildi. 2013b.

TÜİK."Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması", 2016. TÜİK. 17 Temmuz 2017 Tarihinde [Http://www.Tuik.Gov.Tr/Veribilgi.Do?İd=](http://www.tuik.gov.tr/Veribilgi.do?Id=) Adresinden Erişildi. 2016.

Uzun, Özlem, Yıldırım, Veli, ve, Uzun, Erman. "Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ergenlerde Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Sosyal Medya Bağımlılığı, Benlik Saygısı Ve Algılanan Sosyal Destek İlişkisi". Turkish Journal Of Family Medicine And Primary Care,10.3 ,2016.

Van Den Eijnden, Regina JJM, ve diğerleri. "Compulsive Internet Use Among Adolescentss. Bidirectional Parent-Child Relationships". Journal Of Abnormal Child Psychology,38.1 ,2010, ss. 77-89.

Wang, Edward Shih-Tse, ve diğerleri. "The Relationship Between Leisure Satisfaction And Life Satisfaction Of Adolescents Concerning Online Games". Adolescence, 43.169 ,2008,.

Wansink, Brian, Painter James E.,ve North, Jill. "Bottomless Bowlss. Why Visual Cues Of Portion Size May İnfluence İntake". Obesity Research, 13.1 ,2005, ss. 93-100.

Whang, Leo Sang-Min, Lee Sujin, ve, Chang Geunyoung. "Internet Over-Users' Psychological Profiles. A Behavior Sampling Analysis On İnternet Addiction". Cyberpsychology & Behavior, 6.2 ,2003, ss. 143-150.

Widyanto, Laura, ve Griffithss, Mark. "'İnternet Addiction'ss. A Critical Review". International Journal Of Mental Health And Addictio, 4.1 ,2006, ss. 31-51.

Wiederhold, Brenda K. "Low Self-Esteem And Teens' İnternet Addictions. What Have We Learned İn The Last 20 Years?". ,2016, ss. 359-359.

Yalçın, Nursel. "İnterneti Doğru Kullanıyor Muyuz? İnternet Bağımlısı Mıyız? Çocuklarımız ve Gençlerimiz Risk Altında Mı?".

Yang, Chang-Kook. "Sociopsychiatric Characteristics Of Adolescents Who Use Computers To Excess". Acta Psychiatrica Scandinavica, 104.3 ,2001, ss. 217-222.

Yao, Mike Z., ve diğerleri. "The İnfluence Of Personality, Parental Behaviors, And Self-Esteem On İnternet Addictions. A Study Of Chinese College Students". Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking, 17.2 ,2014, ss. 104-110.

Yen, Ju-Yu, ve diğerleri. "Family Factors Of İnternet Addiction And Substance Use Experience İn Taiwanese Adolescents". Cyberpsychology & Behavior, 10.3, 2007, ss. 323-329.

Yılmaz, Ayşen. "Anne-Baba Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması". Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 7.3, 2000, ss. 160-172.

YILMAZ, Eray, ve diğerleri. "Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesiss. Balıkesir İli Örneği". Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4.1, 2014, ss. 133-144.

Young, Kimberly SS. "Cognitive Behavior Therapy With İnternet Addictss. Treatment Outcomes And İmplications". Cyberpsychology & Behavior, 10.5, 2007, ss. 671-679.

Young, Kimberly SS. "İnternet Addictions. A New Clinical Phenomenon And İts Consequences". American Behavioral Scientist, 48.4 , 2004, ss. 402-415.

Young, Kimberly SS. "What Makes The İnternet Addictivess. Potential Explanations For Pathological İnternet Use". 105th Annual Conference Of The American Psychological Association, 15. Chicago, 1997.

Young, Kimberly SS., ve, Rogerss, Robert C. "The Relationship Between Depression And Internet Addiction". Cyberpsychology & Behavior, 1.1 , 1998, ss. 25-28.

Yu, Lu, ve, Shek , Daniel Tan Lei. "Internet Addiction İn Hong Kong Adolescentsss. A Three-Year Longitudinal Study". Journal Of Pediatric And Adolescent Gynecology, 26.3 , 2013, ss. S10-S17.